

Énekelt versek a Sebő Együttes müncheni koncertje elé

1975-ben különleges értékű lemez jelent meg Magyarországon, amely a néhány évvel korábban kibontakozott új magyarországi mozgalom jelképe lett. Vezéregyénisége Sebő Ferenc, aki társaival, kezdetben főként Halmos Bélával (mindketten a Budapesti Műszaki Egyetem végzős építészmérnök-hallgatói) Bartók és Kodály nyomán felfedező-gyűjtő útra indult Erdélybe. Megismerni az erdélyi kultúrát, a népművészetet és különösen az élő népzene és a néptáncot. Az ottani élmények hatására, valamint Vargyas Lajos és Martin György segítő, ösztönző szakmai támogatásával egy rendkívül népszerűvé vált, sajátosan egyedi mozgalom, a magyarországi táncmozgalom indult útjára.

Az újrászülető énekelt vers műfajának is elsőszámú "vitéze" Sebő Ferenc volt. Szövegforrásként rátalált a 16.-17. századi magyar történelmi énekekre, a klasszikus szerelmi költészetre, illetve a 20. század világirodalmi rangú magyar költészetének gazdag tárházára, József Attila versei mellett az élő költészet frissességére, dallamos "hangjára", amelyet Weöres Sándor, Nagy László és Szécsi Margit neve fémjelez. "A múltbeli értékek halott-síratása és halottá vitatása helyett: ők lelkesen kutatnak és választanak népzenei örökségünkben. [...] Az újkori versek Sebő-szerzette dallamai azért oly megragadóak, mert szigorúan őrzik a zenei anyanyelv tisztaságát." (Nagy László)

Sebő zeneszerzői, előadói művészetével bizonyította, nincs önmagában népzene és önmagában műzene. A kettő egymástól elválaszthatatlan, összefüggő egység, egymást feltételező, egymásból kibontakozó, jó időkben egymást gazdagító forrás. Ez még akkor is igaz, ha bizonyos időszakokban bűvópatakként az egyik, vagy a másik átmenetileg nem működik aktívan, vagy eredményesen. Felmutatja a "műzene" kialakulásának alapfokát, a "műfajok" közötti szerves kapcsolatot, amelyek nem elválasztandó, semmiképpen sem egymás ellen kijátszandó kifejezési formák. Balga dolog a sorrend-állítás, csak a zene esztétikai minősége a lényeges.

Amikor Bartók és Kodály, majd követőik a népzene a klasszikus színpadra emelték, nem a falut vitték a városba, hanem az értéket az érték mellé. Sebő ennek a munkának méltó folytatója. Zenei munkássága tudatos mérnöki munka következménye, amellyel matematikai tételt bizonyít: a párhuzamosok a végtelenből jönnek és a végtelenben találkoznak. „A magyar kultúra minden századának hagyatéka a mi örökségünk” – vallja.

A legenda úgy tartja, hogy amikor Peire Vidal, a 12. századi – Magyarországon, Imre király udvarában is élt és alkotott – provanszál trubadúr szerző dalainak hangfelvételére készültek, keresték a megfelelő előadót a hivatásos énekesek között. Nehezen találtak arra, aki érti a zenét, megérzi e kor zenei stílusát és hitelesen elő is tudja adni. Sebő Ferencet választották. Az eredmény a zenetudósokat igazolta.

Gazdag az életmű, egyes állomásait itt csak címszavakban említhetjük. 1970-től diplomás építészmérnökként dolgozott, de már 1969-ben bemutatkozott mint zeneszerző és énekes a budapesti Egyetemi Színpadon. 1971-73-ban a 25. Színház zeneszerzője és előadója. Több filmben közreműködött (Jancsó Miklós: Még kér a nép ; Zolnay Pál: Fotográfia), emellett a Magyar Rádió és Televízió műsoraiban is gyakran szerepelt. Egyidejűleg a Bartók Béla Táncegyüttes zenei vezetője volt. Ezidőben - a Népművelési Intézet Kutatási Osztályán dolgozva - kapcsolódott be a népzene kutatás tudományos munkájába. A színpadon először Halmos Bélával (ma a Kalamajka Együttes prímása) értek el kimagasló sikert, majd Éri Péterrel (ma a Muzsikás Együttes tagja) és Koltay Gergellyel (ma a Kormorán Együttes vezetője) kiegészülve a Sebő Együttes már mindkét műfaj elsőszámú előadójának és szerzőjének számított. A legendás 1975-ös lemez ennek dokumentuma. Az első nyilvános Táncház a Fővárosi Művelődési Házban, a műegyetemi R-Klub és a zuglói Kassák-Klub sikere folyamatosan növelte a néptáncot megismerni és megtanulni vágyó fiatalok taborát a fővárosban és vidéken egyaránt.

A nyolcvanas években egyre nagyobb szerepet kapott Sebő Ferenc életében a tudományos kutatómunka – zenetudósi, tanári diplomát szerez a Liszt Ferenc Zeneakadémián – és egy magasfokú szakmai intézmény létrehozásának az igénye. Tanítani kezd a Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskolában, majd a Liszt Ferenc Zeneakadémián. 1996-tól a Magyar Állami Népi Együttes művészeti vezetője, majd 2002-től az új Nemzeti Színház mellett épülő Hagyományok Háza szakmai igazgatója, amelynek kebelébe tartozik a Magyar Állami Népi Együttes, a Lajtha László Hagyományőrző Műhely és a Népművészeti Műhely.

A magyar táncmozgalom ösztönösen is közvetítő szerepet játszott az elmúlt harminc évben Kelet- és Nyugat-Európa között azzal, hogy a különböző etnikumok békés egymás mellett élését szorgalmazta, hangsúlyozta. Sebő Ferenc szerint a táncmozgalom a keleti, déli térség kultúrájának teljes képét mutatta fel a fiatalok előtt.

"A zenét én a fülemmel tanultam. Ösztönösen; úgy, ahogy a szomjas állat iszik" – írta Orbán Ottó költő. E szomjúság-érzés felkeltésére vállalkoznak Sebőék. Felismerése már a mi feladatunk. Kodály és tanártársainak álma az általános zenei művelődésről mára megvalósult.

Igaz, egyelőre csak Japánban.

Kelemen Tamás
a Müncheni Magyar Intézet könyvtárosa
München, 2004. január